צד: כל גגות פרק תשיעי עירובין

רוחות אין לה פי תקרה ובלבד שלא יהא מפולש ומשום הכי נקט בבקעה דבאמצע סתם מכסדרה יש לה ג' מחיצות דסתמא מוסכת בכל האמצע בתוך לו ברוחב אלא שהיא עד אמצע האמצע ופרוצה לפנים במילואו להכי נקט בקעה דאפילו אין לה אלא שתי מחיצות ופרוצה משני לדדין אין לה לרב פי תקרה ובסמוך גרס כי לית ליה בשלם אבל בארבע אין ליה וכן גרסי רבינו חננאל ורבינו תם [1]והכי פי' בשלם שיש שלש מחיצות והרביעית פרוצה במלואה אבל בארבע שיש הרביעית אפי' לו פס דאיכא שם מחיצה אע"פ שפרוצה מרובה או שפרוצה יותר מעשר אמרי' פי תקרה ופריך מ"מ קשיא דנימא פי תקרה אפי' בשתי רוחות כיון דאין פרוצים במילואן ויש בכל רוח שם מחיצה דבין לרב ובין לשמואל אין חילוק בין מרוח אחת לשתים ואי נפרץ במילואו אפילו מרוח אחת לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני שנפרץ בקרן זוית וקירויו בארבע שנפרץ ועפל גם מן הקרוי עד שמופלג מן הסותם ארבע מכל רוח ורוח דאף ע"פ דיש כאן ד' מחיצות שלא נפרץ במילואו לא חשיבי הכי מחיצות לסייע לקירויו ולימא פי תקרה כיון דמופלג מהן ארבע וה"ה דאפילו ברוח אחת כי האי גוונא לא אמרי' יורד וסותם ולא נקט קרן זוית אלא משום דאורחא דמילתא דבשנפרץ שם רגיל להיות עופל מן הקירוי עמו אי נמי דוקא בקרן זוית משום דאיכא תרתי לריעותא דטעמא דפי תקרה משום דדמי לפתח כדמפליג בסמוך בין עשר ליתר מעשר ובקרן זוית לא דמי לפתח משום דסתמא בקרן זוית לא עבדי אינשי וא"ת מאי פריך משתי רוחות נמי נימא פי תקרה מאי רוחות דמתניתין שנפרץ זה כנגד זה דהוי מפולש ולא אמרינן פי תקרה וי"ל דניחא ליה לאוקומא בכל ענין ועוד דומיא דאמר דלא הוי מפולש דהא וכן בית קמני:

וקירויו באלכסון. פי' בקונטרס בשיפוע כעין גגין שלנו דליכא פה היינו כי אדזילא כדאמרי' בעושין פסין (לעיל פה:) ותימה דהוה ליה למינקט כי אדזילא כדנקט התם ואור"י דמיירי שנפרץ הקירוי באלכסון עם המחיצות בקרן זוית וכי האי גוונא לא אמרינן פי תקרה:

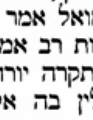

ושמואל אמר אפי' ביתר מעשר. ואיירי בין בעשר בין ביותר מעשר ונקט שתי רוחות משום בית דמרוח אחת מהני פי תקרה אפילו ביתר מעשר כיון דאיכא שם ארבע מחיצות ולא מצי למימר דנקט שתי רוחות משום דאיירי נמי בעשר דלא הוה ליה משום הכי למינקט שתי רוחות כי אם נפרצה סתם דהוי מרוח אחת והוי משמע כסתם פרצה שהיא יתר מי' ולא רצה רב להעמיד אף ביתר מעשר ומשום בית קמני שמואל דקסבר רב דאי הוה מיירי ביתר מעשר לא לתני שתי רוחות כלל אלא הוה ליה למיתני דווקא ביתר מעשר מרוח אחת ולא הוה ליה למינקט שתי רוחות משום בית אי נמי סבר רב דבית מי' לא יתיר רבי יהודה אף לאותה שבת כמו שמיקל בעשר בקרן זוית אע"פ שזו וזו נחשב לו כפרצה ולא סתם:

וקירויו בארבע. רש"י פירש שנפרץ הכותל ממש מכאן וחמש לכאן ולא דק דאם כן לא הויא פרצה יתר מעשר אלא אלכסון של חמש על חמש דהיינו שבע אמות ולא חש לדקדק בזה:

שמואל לא אמר כרב דלא קתני אלכסון. אע"ג דלא קתני נמי שנפרץ הקירוי ברחב ארבע מ"מ חשיב כמאן דתני ליה בהדיא כיון דקתני שנפרצה משתי רוחות שאז רגיל הקירוי ליפול אבל אין דרכו לפרוץ באלכסון:

רב לא אמר כשמואל דא"ב הוי ליה אכסדרה. כלומר אפי' נפרצה רביעית ושלישית במילואו אמר פי תקרה כמו באכסדרה:

בעשר בולי עלמא לא אליגי. פירש בקונטרס דבלאו סתימת פי תקרה נמי סתמים הם וקשה לפירושו דלאיכא דאמרי דמוקי פלוגתייהו בעשר ולית ליה לשמואל פי תקרה ולא אמרינן סתמא הוא אלא גרלה דמכח פי תקרה תשכינן ליה סתמא לגישנא קמא כי' אע"פ שהוא במילואו דפי תקרה הוי מטעם סתם כדפרישית לעיל:

ושמואל

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פ"ז מהלי' שבת הלכה לה סמג עשין ל טוש"ע א"ח סי' שפ"ו סעיף כ:

רב נסים גאון

אלא כדאמרי בי רב משמיה דרב. איתה בסוף פרק ראשון דסנהדרין אמרי בי רב [רב] הונא. סליק כל גגות

רבינו חננאל

בקרן זוית. ומפני מה אין אומרים פתחא הוא ולישתרי, משום דפתחא בקרן זוית, [ב]שני כתלים זהו משתי רוחותיה, [לא] עבדי אינשי דאורה. וכן שם שנפרץ מב' רוחותיו. ואקשינן מאי שנא מרוח אחת דאמרי' פי תיקרה יורד וסותם, מב' רוחותיו נמי נימא הכי. ואמרינן מתני' כגון שנפרץ בקרן זוית דכל קרן זוית הוה ליה קירוי באלכסון, וכי האי גוונא לא אמרי' פי תיקרה יורד וסותם. ושמואל אמר מתני' בשנפרצה החצר ביתר מעשר, ובדין הוא דאפי' מרוח אחת אסורה. אלא משום דבעי למיתנא נפרץ בית מב' רוחותיו תנא נמי בפרצות חצר משתי רוחותיה, ואקשינ' (וכי) [ובית] גופיה למה ליה למיתנא משתי רוחותיו, דמרוח א' אפי' יתר מי' אמרינ' פי תיקרה יורד וסותם. לפיכך פותיב מב' רוחות נמי נימא פי תיקרה יורד וסותם. ועוד לשמואל לית ליה פי תיקרה יורד וסותם. דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה, פי תקרה יורד וסותם, ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות. כדרמלית, דלא אמרינ' פי תיקרה יורד וסותם והויא לה רשות היחיד. ופרקינן לא קשיא כי לית ליה לשמואל פי תיקרה יורד וסותם הכא דאיכא ג' מחיצות והרביעית כולה פתוחה, אבל הכא דאיכא ד' מחיצות ונפרץ מקצת מאחת מהן כגון מחיצות בית זה, ונשארה מן המחיצה הרביעית אית ליה פי תיקרה יורד וסותם. מכל מקום קשיא. כלומר אי אית ליה לשמואל פי תיקרה יורד וסותם מרוח אחת הוא הדין אפי' מב' רוחות. ופרקינן כגון שנפרץ האי בית בקרן זוית וקירויו רחוק ממנו ד' טפחים, דהוא מקום פתוח לדברי הכל. ואפילו לרבן שמעון בן גמל' דאית ליה פחות מד' כלבור, אבל ד' דברי הכל לא. ומשום הכי לא אמרינ' פי תיקרה יורד

מסורת הש"ס

א) [לעיל ו.], ב) [לעיל כה. וש"נ], ג) [מהרבינו רש"י], ד) [לעיל כה. ל.], ה) [לעיל פו.], ו) [לעיל ל:], ז) כש"ת: מרבינו, ח) כן הוא גירסת מהרש"ל וגי' מהרש"ל לפנינו, ט) שיין לקמן לה., י) [וע' תוס' ב"ב יא: ד"ה הכא אפשר].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדאמרי הר"מ עם ד"ה וקירוי נמי וכו' קרן זוית הוא שנפרץ זה הכותל ועל פני כל הפרצה נפרץ הקירוי קמוץ לה כמוצה כל"ל ותיבת וכנון ותיבת מן הקירוי נמחק: (ב) באר"ד כרחוב מרבע ותמם אמות כל"ל ותיבת אמות נמחק: (ג) באר"ד בקרן זוית הקירוי גם הוא נפרץ בארבע וכו' כמדת פרצת הכותל נמצא שיש כאן וכו' לית ליה לשמואל:

מוסף רש"י

אכסדרה בבקעה. אכסדרה מקורה בגג חלק בעליות שלנו ואינו מטופס, והיא קירוי שבכל הס"ם (לעיל כה.) הבקעה כרמלית כדאמרינן בילקוט הסכת (שבת ו:) ואכסדרה זו פרצה מד' רוחותיה ועומד קירויה על ד' יתדות ונותנין ד' קורות מיתד ליתד ועליהן מסדרין הגסרין, ואותן הקורות קרי לי' מקרה, ואפי' דנקט בקעה משום דבעיר סתם אכסדרות סתומות להקף בית לו חצר, ואיכא מחילה אמת לו שתים ומודה שמואל התם דמטלטלין (לעיל צ:) לפי' נקט בבקעה דמתוך שאינה סתומה נכנס אין לה דפנות, שאין עושין דפנות לשם אכסדרה (סוכה יח:).

רבינו חננאל (המשך)

וסותם. מרוח אחת אמרינן פתח הוא **ז)** מב' רוחות הוה ליה בקרן זוית כדאמרן. ובשלש מחיצות לא אמר שמואל פי תקרה יורד וסותם אלא במחיצה רביעית בלבד. ואם **ח)** תאמר פתח הוא פיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי, משום הכי תני שני כרב דלא קתני מתני' באלכסון. רב לא אמר כשמואל דאם פירצה זו הויא לה יתר מעשר הויא לה אכסדרה, כפי תיקרה יורד וסותם. ומותר לטלטל בכולה. והוא הדין לבית **ט)** אמות. בפירצה י' כולי עלמא לא אליגי דכפתח הוא ושרי. כי אליגי ביתר מי'. איכא דאמר [ביותר מי'] כולי עלמא לא אליגי דאסיר, כי אליגי בי'. ורב לטעמיה ושמואל לטעמיה. [והלכתא כלישנא קמא]. אלא הא דאמר רב יהודה

א) תוס' ר"ל דע"י הפי תקרה נעשה כפתח וכמ"ש התוס' ת"ש דזיקת בקרן זוית.

ב) נראה דר"ל דאם הפרצה אינו אלא ד' אמות וכמ"ש התוס' כד"ה ושמואל דאפילו כן בעשר כין ביותר מעשר ודי"ק.

ג) נראה שר"ל הכ"ה לגבי שנפרץ ביותר מי' אמות.

כגון שנפרצה. כה פרצה אחת שתופסת בשתי רוחותיה דהיינו בקרן זוית: **דפיתחא בקרן זוית לא עבדי.** דלא חורמיה הוא: **משתי רוחות נמי וכו'.** אלמי סלקא דעתיה שתי רוחות ממש: **אמרי' רב.** הא נמי בקרן זוית אע"ג דבעשר אוקימנא לא אמרינן פתחא הוא דפתחא בקרן זוית לא עבידי ומשום פי תקרה נמי לא כגון שקירויו באלכסון בשפוע כגון גגין שלנו דליכא פה דהיינו כעין אדזילא דאמרינן בעושין פסין (לעיל דף כה:): **ושמואל אמר.** מתניתין אפילו ביתר מעשר ולא מיתמה ליה אלא בשתי רוחות כדמפרש ואזיל ואחלר קא מהדר שמואל: **משום בית.** דלא אפשר ברוח אחת משום פי תקרה יורד וסותם: **ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם.** דמוקמינן לה מתני' ביותר מעשר ונקאמר דבית לא מתסר והאמר שמואל כרים פרקין[1] באכסדרה בבקעה דאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות: **כי לית ליה בארבע.** במקום שאריך לעשות ארבע מחיצות בסתימת פי תקרה יורד וסותם כגון באכסדרה: **אבל בשלש.** דאי איתה בה מחיצה כהאכסדרה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשיר: **מ"מ קשיא.** שתי רוחות אמאי לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל לא מצי מוקי בקירוי באלכסון דא"כ ברוח אחת נמי תתסר הואיל דיותר מעשר: **כדאמרי' כי רב.** דהאי שתי רוחות קרן זוית קאמר: **וקירויו.** נמי אף ע"ג דלא איירי ביה מתניתין מבעי ליה לאוקומי שאינו כשאר תקרות אלא משופע. לדידי נמי האי שתי רוחות מדא קרן זוית הוא וכגון שנפרץ זה הכותל מן הקירוי על פני כל הפרצה סמוך לה במזרח ובצפון חמש אמות לכאן ברוחב ד' (ב) אמות וחמש אמות ועוד לכאן ברוחב ארבע[2] נמצאו כאן ארבע פיות שצריך לסתום פי תקרה בחמש אמות במזרח וחמש ועוד לצפון הרי שתי סתימות ועכשיו נמצאו סתימות הללו משכות לפנים בחלל הבית מרוחקות ממקום הסמיכה ד' לכאן וד' לכאן וצריך לסתום פי תקרה ארבע בשפת מקצוע פרצת הקירוי המזרחי בדרומה משפת המזרחי ולכותל וכן ארבע בשפת מקצוע פרצת הצפונית. לשון קצר שנפרץ (ג) בקרן זוית וקירויו נפרץ בארבע ברוחב לפנים למזרח וכן לצפון ואורך פרצת הקירוי חמש אמות לכאן וחמש אמות ועוד לכאן כמדת פרצת הכותל שיש כאן ארבע פיות תקרה אחת במזרח חמש אמות ארכה וחמת אורך ארבע סמוך לה בדרום ועוד אחת לנגד פרצת כותל הצפוני חמש אמות ארכה ואחת סמוך לה ארכה (ארבע) במקצוע מזרחית (ד) וארבע לית לשמואל פי תקרה יורד וסותם: ה"ג **שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני.** להכי לא אוקמא שמואל בעשר ובקירוי שלם כרב דנים קתני סתמא וכל הנתים קירוין מלקין ולא באלכסון הלכך נהי נמי דסתמא לא הוי בקרן זוית נסתמה פי תקרה בשתי רוחות אבל פרצת הקירוי איכא למימר דקתני בית שנפרץ בית וקירויו עמו קאמר ובשתי רוחות בגון קרן זוית אנטריכא ליה דאי ברוח אחת אפילו בסתמא הקירוי בד' רוחב כנגד כל הפרצה דהיינו אורך יותר מעשר אין כאן אלא שלש פי תקרה אחת אורך ושנים קצרים ובשלש אית ליה יורד יסותם: **ורב לא אמר כשמואל.** דאי"כ דנפרץ הקירוי עמהן ויש כאן ארבע פיות אפילו הכי איכא למימר בכולהו יורד וסותם דהכי פרצה ליה באכסדרה בבקעה: **בעשר כולי עלמא לא אליגי.** דבלאו סתימת פי תקרה נמי סתמים הם:

ד) קורה ארבעה מטיר בחורבה. מורכה הפרצה בכשות הרבים ונאסרה בטלטול ויש בה קורה ראשיה נתונים על שני יחידות מותר לטלטל ממתיה דארבע פיותיה יורדין וסותמין ג' בצדה וב' בראשיה: שם

ה) [לעיל ו.], **ו)** [לעיל כה. וש"נ], **ז)** [מהרבינו רש"ם], **ח)** [לעיל כה. ל.], **ט)** [לעיל פו.], **י)** [לעיל ל:], **יא)** כש"ת: מרבינו, **יב)** כן הוא גירסת מהרש"ל וגי' מהרש"ל לפנינו, **יג)** שיין לקמן לה., **יד)** [וע' תוס' ב"ב יא: ד"ה הכא אפשר].

---

[1] ובגון שנפרצה בקרן זוית [2] דפיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי: וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו: מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי לימא פי תקרה יורד וסותם אמרי דבי רב משמיה דרב [3] כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אפילו ביתר מעשר אי הכי מרוח אחת נמי משום בית ובית גופיה תקשי מאי שנא מרוח אחת דאמרי' פי תקרה יורד וסותם מב' רוחות נמי נימא פי תקרה יורד וסותם ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם והא אתמר [4] אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות הא לא קשיא כי לית ליה בד' אבל בשלש אית ליה מ"מ קשיא כדאמרי בי רב משמיה דרב כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון הכא נמי כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו בארבע[5] שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני ורב לא אמר כשמואל אם כן הויא ליה אכסדרה ורב לטעמיה דאמר אכסדרה מותר לטלטל בכולה [6] דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם בעשר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי ביתר מעשר ואיכא דאמרי ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בעשר והא [7] דאמר רב יהודה

קורה

מסורת הש"ס

[1] תוס' ר"ל דע"י הפי תקרה נעשה כפתח וכמ"ש התוס' ת"ש דזיקת בקרן זוית.

[2] נראה דר"ל דאם הפרצה אינו אלא ד' אמות וכמ"ש התוס' כד"ה ושמואל דאפילו כן בעשר כין ביותר מעשר ודי"ק.

[3] נראה שר"ל הכ"ה לגבי שנפרץ ביותר מי' אמות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com